

INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ETNOGRAFIA POLSKA
LXI

Zeszyt 1-2

Warszawa
2017

TOM POGRANICZE

REDAKTOR: JOANNA MROCZKOWSKA

Członkowie Rady Redakcyjnej: Anna Woźniak (zastępca redaktora),
Dagnosław Demski, Joachim Otto Habeck (Niemcy), Agnieszka Halemba (Niemcy/Polska),
Iwona Kabzińska, Roman Ignatiew (Rosja), Wojciech Lipiński, Janusz Mucha,
Wiaczesław Stepanow (Mołdawia)

Recenzenci artykułów: Kamila Baraniecka-Olszewska, Tadeusz Baraniuk, Stanisława Bartmińska,
Anna Brzezińska, Wojciech Burszta, Dagnosław Demski, Ewa Domańska, Agnieszka Halemba,
Honorata Jakubowska, Ewa Klekot, Iwona Kabzińska, Anna Kacperczyk, Marcin Kafar, Ewa Kocój,
Jacek Kowalewski, Amanda Krzyworzeka, Marcin Lubaś, Adrian Mianecki, Agnieszka Pasieka,
Elżbieta Przybył-Sadowska, Magdalena Radkowska-Walkowicz, Jacek Schmidt, Justyna Straczuk,
Ruta Śpiewak, Patrycja Trzeszczyńska, Sylwia Urbańska, Anna Witeska-Młynarczyk, Maciej Ząbek,
Ryszard Vorbrich

Adres Redakcji: 00-140 Warszawa, Al. Solidarności 105
E-mail: e_polska@iaepan.edu.pl
<http://www.iaepan.edu.pl/etnografia.html>

Koncepcja okładki: Iwona Kabzińska
Autor projektu grafiki na okładce: Rafał Śmiałecki

Korekta: Elwira Wszyńska, Redakcja i Autorzy

Etnografia Polska © Copyright 2017. All Rights Reserved
No part of this journal may be reproduced, in any forms or by any means,
without permission in writing from the publisher.

*Etnografia Polska is regularly indexed/abstracted in the International Bibliography
of the Social Sciences, International Bibliography of Book Reviews of Scholarly Literature,
Anthropological Index Online, Central European Journal of Social Sciences and Humanities,
Bibliografia Etnografii Polskiej, European Reference Index for Humanities (ERIH) and SCOPUS.*

Printed in Poland

PL ISSN 0071-1861

Skład: Zakład Wydawniczy Letter Quality
01-216 Warszawa, ul. Bryłowska 35/38, tel. 22 115 38 10, 607 217 879

Druk: Partner Poligrafia sp. z o.o.; Białystok

SPIS TREŚCI

ETNOGRAFIE POGRANICZA

Agnieszka Halemba – Tworzenie pogranicza a życie przy granicy. Refleksje terminologiczne w świetle badań terenowych przy granicy polsko-niemieckiej	5
Creating borderland versus living at the border. Terminological considerations in the light of research carried out next to the Polish-German border	20
Magdalena Lubañska – Pogranicze jako przestrzeń strategicznej koegzystencji grup mieszanych religijnie. O a(nta)gonistycznej tolerancji i komşuluk w muzułmańsko-chrześcijańskich społecznościach bałkańskich	21
Borderland areas as a space for strategic coexistence in religiously mixed groups. On a(nta)gonistic tolerance and komşuluk in Balkan Muslim-Christian communities	41
Wojciech Lipiński – Ukraiński Budziak. Mniejszości i państwa narodowe na pograniczu	43
Ukrainian Budjak: minorities and nation-states at the borderland	64
Amanda Krzyworzeka – „Przyjaźnie przysługowe” jako skuteczny model koegzystencji na pograniczu wiejsko-miejskim	65
‘Favour friendships’ as an effective way of co-existing among city and countryside dwellers	82

NA POGRANICZACH DYSCYPLIN

Iwona Kabzińska – Nadwrażliwi – kulturowi „odmieńcy”	83
The Highly Sensitive – cultural „deviants”	102
Agata Ładykowska – Prawosławie, ekonomia i Weber: związki nieoczywiste	105
Orthodox Christianity, economy and Weber: a riddle of elective affinities	123
Łukasz Smyrski – Antropologia krajobrazu – na pograniczu dyscyplin	125
Anthropology of landscape – on the borderland of disciplines	145
Michał Rydlewski – „Spór o kosę” w <i>Konopielce</i> Edwarda Redlińskiego a zmienne treści percepcyjne schematów pojęciowych	147
‘Conflict about a scythe’ in Edward Redliński’s book <i>Konopielka</i> and the changing ways of seeing in conceptual schemas	166

POGRANICZE JAKO METAFORA

Dominika Czarnicka – Poprzez ciało w ruchu. Pomiędzy tożsamością instruktorki fitness a tożsamością badaczki	167
Through body in motion. Between the identity of the fitness instructor and the identity of the researcher	183
Katarzyna Majbroda – Nowe polityki wrażliwości antropologii społeczno-kulturowej w kontekście dziedzictwa ruchu <i>writing culture</i>	185
New policies of sensitivity of the socio-cultural anthropology in the context of a legacy of writing culture movement	206

Agnieszka Suszko – „Zwierzę zawsze pozna człowieka”. Relacje podlaskich gospodarzy ze zwierzętami	209
‘An animal will always recognise a human’. Relations between Podlachian farmers and animals	223
Dorota Angutek – Nieznane diabły krajeńskie: Koszel (Jancyp), Tokiel i Cypryl. Rekonstrukcja etymologiczna i kosmogoniczna podania ludowego z pogranicznego regionu Krajny	225
Unknown Craynian devils: Koshel (Yancip), Tokiel and Cypril. An etymological and cosmogonical reconstruction of a folk tale from Crayna’s borderlands	239

KRONIKA

Spokrewniony przez naukę – o badaczu rodziny mongolskiej Dla Profesora Sławoja Szynkiewicza w 80. rocznicę urodzin – <i>Oyungerel Tangad</i>	241
--	-----

ARTYKUŁY RECENZYJNE, RECENZJE

Agnieszka Kościańska, <i>Zobaczyć łosia. Historia polskiej edukacji seksualnej od pierwszej lekcji do internetu</i> , Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2017, ss. 424 – Anna Kurowicka	247
Violetta Krawczyk-Wasilewska, <i>E-folklor w dobie kultury digitalnej. Szkice i studia</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016, ss. 164; <i>Folklore in the Digital Age. Collected Essays</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego i Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Łódź-Kraków 2016, ss. 149 – Zbigniew Jasiewicz	250
Elżbieta Jodłowska i Mirosław Mąka, <i>Pishtaco. Fenomen symbolizacji traumy kulturowej w społeczeństwach andyjskich</i> , Wydawnictwo Nomos, Kraków 2016, ss. – Tomasz Pindel	252
Informacja dla autorów	255

INFORMACJA DLA AUTORÓW

Recenzje ‘double-blind review’

Artykuły naukowe spływające do Redakcji są poddawane recenzjom. Publikacja, aby być dopuszczona do druku, musi uzyskać dwie pozytywne recenzje. W przypadku, gdy jedna recenzja jest pozytywna, a druga negatywna, powoływany jest trzeci recenzent, którego opinia jest rozstrzygająca. Redakcja dokłada wszelkich starań, aby zarówno autor, jak i recenzent, byli wobec siebie anonimowi, stosując zasadę *double-blind review*. Każda recenzja musi się kończyć jednoznaczną konkluzją dopuszczającą artykuł do druku lub nie. Formularz recenzencki, określający zasady kwalifikowania lub odrzucania publikacji, jest dostępny w każdym numerze czasopisma oraz na jego stronie internetowej.

Objętość artykułu: przyjmujemy teksty o objętości około 20–25 stron maszynopisu, do każdego tekstu prosimy dołączyć jego streszczenie (do 1000 znaków) w języku angielskim.

Język artykułu: polski, angielski.

Forma przekazania artykułu: teksty prosimy przysyłać w formie elektronicznej na e-mail Redakcji: e_polska@iaepan.edu.pl lub joanna.mroczkowska12@gmail.com; przesyłany plik powinien być zapisany w formacie .doc lub .rtf (Reach Text Format) – oba typy dostępne w programie MS-Word.

Formatowanie tekstu:

- **rozmiar czcionki:** 12, przypisy dolne 10;
- **marginesy** (lewy, prawy, górny oraz dolny): 2,5 cm;
- **interlinia:** 1,5 wiersza;
- **spacje:** prosimy używać jedynie pojedynczych spacji, prosimy nie umieszczać spacji po nawiasie otwierającym i nawiasie zamykającym: (etnologia), analogicznie w przypadku cudzośłowu: „etnologia”;
- **cytaty:** cytaty prosimy umieszczać w cudzośłowiu (w tekście), wyblokowane (dłuższe niż trzy wiersze) lub kursywą (tytuły prac lub cytaty wypowiedzi rozmówców);
- **myślniki:** prosimy używać dywizów do łączenia słów (czarno-biały; 20th-century anthropologist) oraz myślników we wtrąceniach (obydwie nazwy – etnologia i antropologia – znajdują zastosowanie);
- **sekcje tekstu:** prosimy wprowadzać śródtytuły, jeśli tekst tego wymaga; prosimy nie wprowadzać interlinii między akapitami oraz między śródtytułami a tekstem;

Pierwsza i ostatnia strona

W górnym lewym rogu należy podać imię i nazwisko oraz instytucję, np.

Anna Malewska-Szałygin

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, Warszawa

Następnie tytuł artykułu.

Na ostatniej stronie za bibliografią należy umieścić streszczenie w języku angielskim z kilkoma słowami kluczowymi oraz dane kontaktowe do autora:

Imię, nazwisko, stopień i tytuł naukowy, nazwę instytucji oraz jej pełny adres, e-mail służbowy.

Drobiazgi

- lata dziewięćdziesiąte zapisujemy 90. z kropką po cyfrach.
- cyfry i liczby od 1 do 9 zapisujemy słownie, 10 i więcej cyframi. Liczby niepełne zapisujemy cyframi, np. półtora miliona należy zapisywać jako 1,5 mln.
- W przypadku cytowania lub powoływania się na jakiegoś autora w tekście za pierwszym razem należy wymienić go z imienia i nazwiska, przy kolejnych podawać tylko nazwisko.
- Jeśli w tekście pojawiają się tytuły prac innych autorów, prosimy o zapisanie ich kursywą, np. *Kłopoty z kulturą* to znana praca Jamesa Clifforda.

Fotografie/ilustracje: zdjęcia do artykułów przyjmujemy w formie elektronicznej w rozdzielczości min. 300 dpi. Zdjęcia powinny być umieszczone w oddzielnych plikach. Konieczne jest dołączenie spisu fotografii/ilustracji oraz podpisów do nich. Fotografie w tekście będą czarno-białe. Liczba umieszczonych zdjęć jest ograniczona możliwościami finansowymi Redakcji oraz ilością tzw. wakatów.

Przypisy:

Objaśnienia do tekstu: przypisy dolne numerowane cyframi arabskimi, znak przypisu w tekście głównym prosimy umieszczać przed kropką kończącą zdanie;

Przypisy bibliograficzne: prosimy stosować system przypisów w tekście, nie zaś przypisów dolnych; tzw. system oksfordzki.

Cytaty: cytaty w tekście prosimy umieszczać w cudzysłowie i nie stosować w tym przypadku kursywy. Cytat nie powinien kończyć się kropką, kończy się nią dopiero całe zdanie (prosimy nie umieszczać kropki przed znakiem „”, a dopiero za nim).

Tytuły: Tytuły prac polskich i anglojęzycznych zapisujemy następująco: pierwszy wyraz zaczynamy dużą literą, a wszystkie kolejne małymi literami – wyjątek stanowią nazwy. Nazwy czasopism zapisujemy z dużych liter. Przykłady książek: *People and the land; The Moldovans. Romania, Russia, and the politics of culture*; czasopisma: „Etnografia Polska”, „Nations and Nationalism”.

Przypisy w tekście:

- cytat: (Geertz 2005, s. 31), jeśli nazwisko autora występuje w zdaniu, który przypis ten kończy wtedy: (2005, s. 31);
- odniesienie do książki bądź artykułu: (Geertz 2005), jeśli nazwisko autora występuje w zdaniu, który przypis ten kończy wtedy: (2005); jeśli odnosimy się do kilku autorów, przypis powinien wyglądać następująco (Clifford 2000, s. 135; Geertz 2005, s. 31). Autorzy powinni być wymienieni w porządku alfabetycznym.
- „cytat” za: (Wittgenstein cyt. za: Geertz 2005, s. 34) lub według Wittgensteina „cytat” (za: Geertz 2005, s. 34).

Przypisy w bibliografii:

- Książka:

(Autor) nazwisko i imię (lub imię i nazwisko redaktora z dopiskiem (red.)), data wydania, tytuł, imię i nazwisko tłumacza przy przekładach, wydawnictwo, miejsce wydania.

Przykład:

Geertz Clifford 2005, *Wiedza lokalna. Dalsze eseje z zakresu antropologii interpretatywnej*, tłum. Dorota Wolska, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

W przypadku cytowania dwóch tekstów tego samego autora wydanych w tym samym roku:

Geertz Clifford 2005a, *Wiedza lokalna. Dalsze eseje z zakresu antropologii interpretatywnej*, tłum. Dorota Wolska, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

- 2005b, tytuł, nazwa wydawnictwa, miejsce wydania.

- Artykuł w książce (prosimy nie stosować skrótów nazw czasopism):

(Autor) nazwisko i imię (lub imię i nazwisko redaktora z dopiskiem (red.)), data wydania, tytuł, [w:] inicjał imienia i nazwisko (autor lub redaktor książki), (red.) (jeśli potrzebne), tytuł książki, nazwa wydawnictwa, miejsce wydania, numery stron.

Przykład:

Turner Victor W. 2004, *Liminalność i communitas*, [w:] E. Nowicka, M. Kempny (red.), *Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej. Kontynuacje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 244–266.

- Artykuł w czasopiśmie:

(Autor) nazwisko i imię, data wydania, tytuł artykułu, tytuł czasopisma, rocznik, numer, tom/zeszyt, strony zajmowane przez artykuł.

Przykład:

Solonari Vladimir 2002, Narrative, identity, state: history teaching in Moldova, *East European Politics and Societies*, vol. 16, nr 2, s. 414–445.

- Prace naukowe pozostające w archiwach:

(Autor) nazwisko i imię, data, tytuł (rodzaj pracy, miejsce przechowywania).

Przykład:

Kowalski Jan 2008, *Obrzędowość doroczna na Podkarpaciu* (praca magisterska, maszynopis IAE PAN).

- Prace opublikowane w internecie (są to z reguły artykuły) zapisuje się tak jak powyżej, zamiast wydawnictwa i miejsca wydania podaje się po prostu adres strony internetowej oraz datę dostępu. W przypadku pliku dostępnego w bazie tekstów naukowych w wersji PDF, nie podajemy adresu strony internetowej (traktujemy jak zwykłą publikację).

Przykład:

Malewska-Szałygin Anna 2002a, *Potoczna filozofia władzy, Opcja na prawo – archiwum internetowe*, Nr 4, <http://www.opcja.pop.pl/Nr4.html>, dostęp 12.08.2017.

- W przypadku danych znalezionych w internecie (np. statystycznych) w bibliografii należy utworzyć sekcję „Źródła internetowe:” i wymienić adresy stron internetowych, podając w nawiasach ich pełne nazwy oraz datę dostępu.

Przykład:

Źródła internetowe:

www.iaepan.edu.pl (Instytut Archeologii i Etnologii PAN), dostęp 4.10.2007

www.iwgia.org (International Work Group for Indigenous Affairs), dostęp 6.08.2008

Transliteracja:

W przypadku cytowania autorów i prac napisanych w innych alfabetach prosimy o ich transliterowanie zgodne z zasadami PWN (więcej na stronie www.pwn.pl).

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania tekstów.

ETNOGRAFIA POLSKA
REVIEW FORM/FORMULARZ RECENZJI

Title of the article (Tytuł artykułu):

Review by (Recenzent):

Affiliation (Afilijacja):

Date (Data):

Dear Reviewers,

We kindly ask you to prepare a review of the attached article according to the provided Review Form. Please bear in mind that the Form is just a guideline, the crucial is you opinion and evaluation. Please, use the Comments to express your remarks.

This is a double-blind review. None of the above information is going to be shared with the Author of the article, but also no information on Author's identity is being provided to the Reviewer.

After you fill out this Review Form, please send it to: e_polska@iaepan.edu.pl

With kind regards,

Joanna Mroczkowska
Editor-in-Chief

REVIEW FORM/FORMULARZ RECENZJI

Title of the article (Tytuł artykułu):

The quality of the article being reviewed (check only one box):

Jakość recenzowanego artykułu (można zaznaczyć tylko jedno pole):

Important article, innovative approach (Ważny artykuł, nowatorskie podejście)	
Very good article (Bardzo dobry artykuł)	
Good article (Dobry)	
Average article (Przeciętny)	
Poor article (Mierny)	
Very poor article (Zły artykuł)	

I evaluate this article as (check only one box):

Uważam, że przedstawiony artykuł jest (tylko jedno pole):

Excellent, acceptable in this form (Doskonały, do druku w obecnej formie)	
Very good, but possible small changes are suggested (Bardzo dobry, ale może wymagać drobnych zmian)	
Good, but minor changes are needed (Dobry, ale pewne zmiany są konieczne)	
Acceptable after major changes (Akceptowalny po wprowadzeniu poważnych zmian)	
Unacceptable even after major changes (Nie nadaje się do druku nawet po wprowadzeniu zmian)	

Possible changes needed (you can check more than one box):

Wymagane zmiany (można zaznaczyć więcej niż jedno pole):

Methodological (Metodologiczne)	
Argumentative (Argumentacyjne)	
Thematic (Tematyczne)	
Formal (quotations, references) (Formalne (cytowanie, odniesienia))	
Grammatical, Spelling (Gramatyczne, literówki)	
Stylistic (Stylistyczne)	
Bibliographical (Bibliograficzne)	

Please check only one box:

Proszę zaznaczyć tylko jedno pole:

I highly recommend this article (Gorąco polecam przedstawiony artykuł)	
I recommend after slight changes (Polecam po wprowadzeniu drobnych zmian)	
I accept after major changes (Akceptuję po poważnych zmianach)	
I don't recommend (Nie polecam)	

Comments/Komentarze:

Sprzedaż czasopism Instytutu Archeologii i Etnologii PAN
jest prowadzona za pośrednictwem strony internetowej

www.iaepan.edu.pl
przez formularz zamówienia,

telefonicznie

(+48 22) 620-28-81 w. 114 (od poniedziałku do piątku 11.00–19.00)

lub pocztą elektroniczną
bookshop@iaepan.edu.pl.